

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/104/2019
Identifikačné číslo spisu: 4414209914
Dátum vydania rozhodnutia: 29.01.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:4414209914.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Milana Ľalíka a sudcov JUDr. Aleny Svetlovskej a JUDr. Gabriely Klenkovej, PhD., v spore žalobcov 1/ E. E., bývajúceho v H., J. XX, 2/ E. E., bývajúcej v H., J. XX, 3/ J. E., bývajúcej v H., J. XX, 4/ D. E., bývajúcej v Š.Z., Š. XXX, všetkých zastúpených Mgr. Ľudovítom Paulovičom, advokátom so sídlom v Lučenci, Martina Rázusa 19, proti žalovaným 1/ Fakultnej nemocnici s poliklinikou Nové Zámky, so sídlom v Nových Zámkoch, Slovenská 11/A, IČO: 17 336 112, 2/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, IČO: 00 585 441, zastúpenej JUDr. Felixom Neupauerom, advokátom so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 8/A, IČO: 37 928 422 o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 4 C 119/2014, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 21. júna 2018, sp. zn. 7 Co 286/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Stranám sporu náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 4. mája 2017, č. k. 4 C 119/2014-163 uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 15 000,- eur, žalobkyni 2/ sumu 15 000,- eur, žalobkyni 3/ sumu 10 000,- eur a žalobkyni 4/ sumu 10 000,- eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, pričom v rozsahu plnenia jedného zo žalovaných zaniká druhému z nich povinnosť plniť. Výslovil, že žalobcovia 1/ - 4/ majú právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť zložiť na účet správcu systému súdny poplatok za žalobu v sume 1 632,- eur 3 dní po právoplatnosti rozsudku, pričom v rozsahu plnenia jedného zo žalovaných zaniká druhému z nich povinnosť plniť.

V odôvodnení uviedol, že považoval za preukázané, že neoprávneným a protiprávnym konaním zamestnanca žalovanej 1/ E. J. bolo zasiahnuté do osobnostných práv žalobcov. Vychádzal z rozsudku Okresného súdu Galanta sp. zn. 3 T 144/2013 zo dňa 25. októbra 2013, ktorým bol E. J. uznaný vinným z prečinu usmrtenia S. E. (syn, súrodenec a druh žalobcov) v dôsledku dopravnej nehody, ktorej príčinou bolo porušenie zákonných povinností vodiča E. J. podľa § 4 ods. 1 písm. a/ a § 16 ods. 4

zákona č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že nárok žalobcov 1/ - 4/ na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je vo vzťahu k žalovanému 1/ ako vlastníkovi motorového vozidla vyplývajúci z osobitnej prevádzky motorového vozidla, ako aj voči žalovanej 2/ ako poisťovateľovi zodpovednej osoby daný, ktorý je krytý povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. V zmysle eurokonformného výkladu § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z.z.“) je za škodu na zdraví potrebné považovať aj nemajetkovú ujmu, ktorý nárok posúdil v zmysle § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka pri zodpovednosti žalovaného 1/ v súlade s § 420 v spojení s § 427 a § 428 Občianskeho zákonníka.

Vo vzťahu k výške náhrady nemajetkovej ujmy súd uviedol, že žalobcovia 1/ a 2/ ako rodičia usmrteného S. E.K. pociťujú jeho stratu najviac, navyše sa jednalo o ich prvorodeného a jediného syna. Obaja rodičia boli citovo naviazaní na svojho syna, s ktorým mali veľmi pozitívny vzťah a sociálne väzby. Žalobkyňa 2/ dostala infarkt, čo bolo podľa názoru súdu prvej inštancie v priamej súvislosti s jej psychickým rozpoložením po smrti syna, keďže predtým nebola liečená na vysoký tlak, ani na ochorenie srdca. V prípade žalobkyne 3/, súd prvej inštancie pri určení výšky nemajetkovej ujmy vychádzal zo zistenia, že žalobkyňa 3/ ako sestra neb. S. E. iných súrodencov nemá, s bratom mali harmonický vzťah, veľmi dobre spolu vychádzali, neboli medzi nimi žiadne konflikty. Vo vzťahu k žalobkyni 4/ (družke neb. S. E.) mal súd prvej inštancie preukázané, že s neb. S. E. žili po dobu 4 rokov v spoločnej domácnosti, pričom nebohý bol živiteľom rodiny a staral sa o deti, ako aj o domácnosť. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie priznal žalobcom 1/ - 2/ ako rodičom náhradu nemajetkovej ujmy v sume 15 000,- eur, každému z nich a žalobkyniam 3/ - 4/, sestre a družke neb. E. náhradu nemajetkovej ujmy v sume 10 000,- eur, každej z nich.

O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“). O povinnosti žalovaných 1/ a 2/ zaplatiť súdny poplatok za žalobu rozhodol podľa § 4 ods.2 písm. j/ zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na základe podaného odvolania žalovanou 2/ rozsudkom z 21. júna 2018, sp. zn. 7 Co 286/2017, rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne v celom rozsahu potvrdil. Žalobcom 1/ - 4/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalovaným 1/ a 2/ v plnom rozsahu.

V odôvodnení uviedol, že protiprávnym konaním zamestnanca žalovanej 1/, ktorý pri riadení motorového vozidla zavinil dopravnú nehodu, pri ktorej zomrel S. E., došlo do zásahu súkromia žalobcov. Zdôraznil, že súčasťou práva na súkromie a rodinný život je i právo na spoločnosť s inými členmi rodiny. Ujmu, ktorú jednotliví žalobcovia 1/ - 4/ (rodičia, sestra a družka) utrpeli, by z objektívneho hľadiska každá osoba považovala za ťažkú a nenapraviteľnú ujmu. Z uvedeného dôvodu odvolací súd konštatoval, že nepostačuje iba morálne zadosťučinenie, ale je treba žalobcom 1/ - 4/ poskytnúť aj nemajetkovú ujmu v peniazoch, ktorej cieľom je aspoň čiastočné zmiernenie utrpenej ujmy berúc do úvahy najmä to, že navrátenie do pôvodného stavu nie je možné. Vo vzťahu k odvolacím námietkam uviedol, že pre posúdenie pasívnej legitímácie žalovanej 2/ (poisťovne) je rozhodujúce riešenie otázky, čo treba rozumieť pod pojmom „škoda“ podľa § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z., ktorý upravuje vecný rozsah poistného krytia v našom právnom prostredí. Odvolací súd poukázal na rozsudok ESD C-22/12 vo veci Haasová a na prijaté tri európske smernice týkajúce sa povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, neskôr v roku 2009 konsolidovaných smernicou 2009/103, pričom zdôraznil, že pojem „škoda“ je potrebné vykladať eurokonformne. Zároveň poukázal na ustálenú judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), ktorá aplikujúc extenzívny výklad pojmu „náhrada škody“, pripúšťa priznanie náhrady nemajetkovej ujmy blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách, ktorá má byť podľa názoru ústavného súdu krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Odvolací súd sa s uvedenými závermi stotožnil a uzavrel, že žalovaná 2/ ako poisťiteľ zodpovednosti za škodu je pasívne legitímovaným subjektom, ktorému na základe § 15 ods. 1 prvá veta zákona č. 381/2001 Z.z. vznikla povinnosť nahradiť škodu žalobcom 1/ - 4/. Z týchto dôvodov napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne v celom rozsahu potvrdil v zmysle § 387 C.s.p.

O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1

C.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 2/ dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. Uviedla, že odvolací súd nesprávne vec právne posúdil, keď dospel k záveru, že nemajetková ujma pozostalých po obetiach dopravných nehôd spadá pod rozsah krytia podľa povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa zákona č. 381/2001 Z.z. a že z tohto dôvodu je v spore pasívne legitimovaná. Bola toho názoru, že pri riešení tejto právnej otázky a výklade pojmov „škoda“ a „nemajetková ujma,“ dovolací súd rozhoduje rozdielne a poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vo veciach sp. zn. 4 Cdo 168/2009, 4 Cdo 139/2011, 3 Cdo 176/2012, 3 Cdo 301/2012 a 8 Cdo 219/2016, ktoré vyslovili závery, že „slovenské právo neupravuje takúto náhradu nemajetkovej ujmy v rámci úpravy zodpovednosti poisteného za škodu, preto nie je potrebné, aby tento nárok (v zmysle rozsudku ESD) bol zahrnutý v poistnom krytí z povinného zmluvného poistenia“ a „dovolací súd nevzhladol dôvod na odlišný výklad § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z., ani po rozhodnutí Súdneho dvora rozsudkom C-22/12, ktorý žiadnym spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia“. Zároveň poukázala na opačný názor uvedený v rozhodnutí dovolacieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 1/2016. Ďalej uviedla, že z rozsudku odvolacieho súdu je zrejmé, že odvolací súd sa pokúšal údajným eurokonformným a extenzívnym výkladom pojmu škoda dosiahnuť cieľ priznať smerniciam Európskej únie vo vzťahu k žalovanej 2/ priamy účinok. Podľa jej názoru, v zmysle súčasne platného a účinného vnútroštátneho práva uplatniteľného vo veci samej, nie je pasívne legitimovaná na uplatňovanie nárokov z titulu zásahu do osobnostných práv žalobcov 1/ - 4/, nakoľko zákon č. 381/2001 Z.z. sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcu z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ sa tak poistený s poisťovňou nadštandardne nedohodne v poistnej zmluve. Súdny dvor Európskej únie podáva výklad práva Únie, teda v predmetnej veci podal výklad smerníc zaoberajúcich sa poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami. Za žiadnych okolností však nepodal a ani nemohol podať výklad vnútroštátnych predpisov. Žalovaná 2/ ďalej namietala absenciu priamej príčinnej súvislosti medzi uplatňovanou nemajetkovou ujmou a poistnou udalosťou (dopravnou nehodou). Zároveň požiadala o odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie, a to až do právoplatného rozhodnutia o dovolaní; z dôvodu, že je pravdepodobné, že vec bude predložená Veľkému senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako aj z dôvodu zabránenia vykonania exekúcie. Navrhla napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmeniť a žalobu proti žalovanej 2/ zamietnuť.

4. Žalobcovia 1/ - 4/ sa k doručenému dovolaniu písomne nevyjadrili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 C.s.p.) a či sú splnené podmienky podľa § 429 C.s.p., dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné, a preto ho zamietol (§ 448 C.s.p.).

6. Podľa § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 C.s.p.

7. Podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Podľa § 440 C.s.p. dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. je relevantná právna otázka, ktorá už bola dovolacím súdom riešená, pri jej riešení, ale ešte nedošlo k

ustálení rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, lebo jeho jednotlivé senáty naďalej zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich rozdielnom rozhodovaní. Relevantnou otázkou z hľadiska prípustnosti dovolania musí byť otázka právna (nie skutková) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil rozhodnutie.

9. Podľa § 432 C.s.p., dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

10. Z obsahu dovolania žalovanej 2/ vyplýva, že namietala nesprávne právne posúdenie pasívnej vecnej legitímácie žalovanej 2/ v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody podľa zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení a s ňou súvisiacu otázku eurokonformného a extenzívneho výkladu pojmu škoda. Zároveň poukázala na rozhodovacu prax dovolacieho súdu a to najmä na rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 301/2012 z 31.marca 2016, 8 Cdo 219/2016 z 15.mája 2017 a opačný názor dovolacieho súdu vo veci sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 z 31. júla 2017. Na podporu prezentovaného stanoviska žalovaná 2/ poukázala aj na ďalšie rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 18/2013, týkajúce sa záväznosti publikovaného rozhodnutia dovolacieho súdu v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ako sp. zn. 3 Cdo 176/2012, z ktorého vyplýva právny názor, že právo na náhradu škody a právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby podľa platnej právnej úpravy predstavujú dve celkom samostatné práva, ktoré sú podmienené rôznou sférou ochrany zabezpečenej Občianskym zákonníkom. Namietala, že odvolací súd ignoroval uvedené rozhodnutia dovolacieho súdu, ako v obdobnej veci rozhodnutie sp. zn. 4 Cdo 168/2009.

11. Z § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p vyplýva, že za relevantnú zákon označuje otázku, ktorá „je“ (nie bola) dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Žalovaná 2/ poukázala na rozdielnosť rozhodnutí dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 301/2012 z 31. marca 2016, z ktorého záveru vyplývalo, že poisťovňa nie je pasívne vecne legitímovaná v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých po obeti dopravnej nehody podľa § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. Totožný záver vyplýva aj z rozhodnutia sp. zn. 8 Cdo 219/2016 z 15. mája 2017, z ktorého vyplýva, že povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

12. Je pravdou, že k zmene právneho posúdenia pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v spore došlo rozhodnutím dovolacieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 1/2016 z 31. júla 2017, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 8/2018, R 61/2018 s právnou vetou: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení, je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitímovaná.“ Dovoláním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu bolo vydané po 31. júli 2017, ktoré pasívnu vecnú legitímáciu žalovanej 2/ odvolací súd posúdil vecne správne, v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu.

13. K rozdielnosti rozhodnutí v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach dovolací súd uvádza, že právny poriadok Slovenskej republiky predvída možnosť existencie rozdielnych právnych názorov súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach a upravuje procedúru, prostriedky a nástroje, ktoré majú zabezpečiť koherentnosť judikatúry (napr. § 22 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Tento mechanizmus spočíva najmä v inštitúte zverejňovania súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom a v inštitúte prijímania stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu (R 17/2017).

14. Podľa názoru dovolacieho súdu, napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v otázke pasívnej vecnej

legitimácie poisťovne, ako aj eurokonformného výkladu pojmu škoda, ktorá zahŕňa škodu majetkovú, ako aj nemajetkovú ujmu spočívajúcu v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, spočíva na správnom právnom posúdení, je v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, a preto uplatnený dovolací dôvod vyplývajúci z § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. nebol opodstatnený.

15. Podľa súdnej praxe, usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Účelom poistenia za škody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel je zmierniť dôsledky škôd, ku ktorým došlo v súvislosti s touto prevádzkou, a preto aj táto zodpovednosť musí byť predmetom poistného krytia. Extenzívny výklad pojmu škoda pre účely zodpovednostného zákona je aj ústavne konformným, lebo zmierňuje resp. odstraňuje disproporciu medzi zákonným úrazovým poistením t. j. poistením úrazovým a povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorového vozidla. Aj komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu (napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 16. mája 2010 vo veci C-63/09 Axel Walz proti Clickair SA). K eurokonformného výkladu pojmu škoda v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z., dovolací súd poukazuje aj na právny záver vyplývajúci z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-22/12 vo veci Kataríny Haasovej proti Rastislavovi Petríkovi a Blanke Holingovej.

16. Z týchto dôvodov dovolací súd dovolanie žalovanej 2/ ako nedôvodné zamietol v zmysle § 448 C.s.p.

17. V zmysle § 444 ods. 1 C.s.p, dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa.

18. Dovolací súd po posúdení nedôvodnosti podaného dovolania, nezistil splnenie podmienok pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, a preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

19. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods.1 C.s.p. v spojení s § 262 ods.1 C.s.p. a zásadou úspechu žalobcov v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 C.s.p.). V záujme rozumného usporiadania procesných nárokov strán v spore v súlade so zásadou procesnej ekonomie (článok 4 ods. 2 v spojení s článku 17 Základných princípov C.s.p.) dovolací súd stranám náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo im z obsahu spisu trovy dovolacieho konania nevyplývajú, ani im nevznikli.

20. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.